

14. ГДА СБУ. Ф. 2. Оп. 1. Спр. 716.
15. ГДА СБУ. Ф. 2. Оп. 1. Спр. 717.
16. ГДА СБУ. Ф. 2. Оп. 1. Спр. 879.
17. ГДА СБУ. Ф. 2. Оп. 1. Спр. 908.
18. ГДА СБУ. Ф. 2. Оп. 1. Спр. 1023.
19. ГДА СБУ. Ф. 2. Оп. 1. Спр. 1024.
20. ГДА СБУ. Ф. 2. Оп. 1. Спр. 1244.
21. ГДА СБУ. Ф. 2. Оп. 1. Спр. 1364.
22. ГДА СБУ. Ф. 2. Оп. 1. Спр. 1365.
23. ГДА СБУ. Ф. 2. Оп. 1. Спр. 1366.
24. ГДА СБУ. Ф. 2. Оп. 1. Спр. 1429.
25. ГДА СБУ. Ф. 2. Оп. 1. Спр. 1433.
26. ГДА СБУ. Ф. 2. Оп. 1. Спр. 1527.
27. ГДА СБУ. Ф. 2. Оп. 1. Спр. 1528.
28. ГДА СБУ. Ф. 2. Оп. 1. Спр. 1529.
29. ГДА СБУ. Ф. 2. Оп. 1. Спр. 1598.
30. ГДА СБУ. Ф. 2. Оп. 1. Спр. 1785.
31. ГДА СБУ. Ф. 2. Оп. 1. Спр. 1786.
32. ГДА СБУ. Ф. 13. Оп. 1. Спр. 372. Т. 57.
33. ДАВО. Ф. 4666. Оп. 2. Спр. 276.
34. ДАВО. Ф. 4666. Оп. 2. Спр. 522.
35. ДАВО. Ф. 4666. Оп. 2. Спр. 590.
36. ДАВО. Ф. 4666. Оп. 2. Спр. 1743.
37. Меморіал повстанської слави на Покрову. Фото 2010 р. ЛКМ. КДФ-3582/КН-14399.
38. Остапюк О. Вони загинули у боротьбі за незалежну Україну. *Наше Життя*. 13 жовтня. С. 3.
39. Павлюк О. Волинський штірліц. Разом з радянськими офіцерами ходив на танці і обідав у ресторані... повстанський командир. *Вісник*. 2020. 8 жовтня. С. 4.
40. Спогади Веремчука Бориса Петровича, народженого 1955 р. в с. Куснища Ковельського району (його батько був двоюрідним братом Сергія Богдана) від 1 березня 2017 р. Приватний архів Олександра Остапюка.

УДК 94(477.83):355.48"2014-2018"

Дем'янюк Олександр (м. Луцьк)

ВТРАТИ ЛЮБОМЛЬЩИНИ В АНТИТЕРОРИСТИЧНІЙ ОПЕРАЦІЇ НА СХОДІ УКРАЇНИ (2014–2018)

Анексія Криму та розгортання сепаратистських рухів на сході України, які невдовзі переросли у збройну боротьбу, спричинили до територіальних втрат держави на території Харківської, Донецької та Луганської областей. За таких обставин, 14 квітня 2014 року керівництво України оголосило антитерористичну операцію (АТО) в Ізюмському районі та м. Ізюм Харківської області (тривала до 7 вересня 2014 року), в Донецькій та Луганській областях. 30 квітня 2018 року АТО переросла в операцію об'єднаних сил (ООС) на території Донецької і Луганської областей.

На початку квітня 2014 року в Україні розпочалася мобілізація. На території Волинської області перші мобілізаційні заходи відбулися 8–9 квітня 2014 р. Більшість мобілізованих поповнили лави 51-ї окремої механізованої бригади (51-а ОМБр), яка дислокувалася у м. Володимирі-Волинському (тепер м. Володимир). З перших днів АТО відстоювали територіальну цілісність на сході України жителі Любомльщини. За чотири роки проведення АТО Любомльський край поніс втрати – гинули місцеві чоловіки, поверталися поранені та контужені захисники.

Першою летальною втратою Любомльщини стала смерть прикордонника Сергія Киричука. Молодший сержант С. Киричук народився 7 січня 1989 року в с. Бережці Любомльського району. Навчався в Римаричівській загальноосвітній школі І–ІІІ ст., згодом –

Оваднівському професійному ліцеї. Службу проходив на посаді молодшого інспектора прикордонної служби II категорії – водія відділення інспекторів прикордонної служби в населеному пункті «Новоугрузьке» відділу прикордонної служби «Грабове» Луцького прикордонного загону [1, с. 82].

Прикордонник був поранений 24 липня 2014 року під час збройного нападу бойовиків на пропускний пункт «Маринівка». Евакуйований до Центральної районної лікарні в м. Куйбишеве (Ростовська область, РФ), де помер від отриманого поранення. Любомльська районна газета «Наше життя» писала «24 липня 2014 року під час мінометного обстрілу місця розташування застави від Луцького прикордонного загону, поблизу с. Маринівка отримав важке осколочне поранення в голову, внаслідок якого помер 27.07.2014 р.» [2].

Похований С. Киричук 1 серпня 2014 року в с. Римаричі Любомльського району [3].

2 серпня 2014 року «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені в захисті державного суверенітету» молодший сержант Киричук Сергій Володимирович нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

Старший солдат Сергій Кушнір народився 29 серпня 1984 року в с. Машів Любомльського району. Навчався в Любомльській загальноосвітній школі I–III ст. № 3. Працював водієм, згодом завгоспом в районній гімназії. До лав Збройних сил України старший солдат С. Кушнір був мобілізований 11 квітня водієм-номером обслуги у 51-шу окрему механізовану бригаду (ОМБр) Сухопутних військ ЗС України [1, с. 104].

Брав участь у визволенні Савур-Могили. Загинув Сергій поблизу м. Авмросіївка, перебуваючи в автомобілі, який підірвався на протитанковій міні. Місцева преса писала: «1 серпня 2014 року, виконуючи бойове завдання, вантажівка з військовослужбовцями 51-ї бригади підірвалася на протитанковій міні в районі міста Авмросіївна. На місці загинуло троє бійців, серед яких – Кушнір Сергій Олександрович» [2].

Похований С. Кушнір 5 серпня 2014 року в с. Машів Любомльського району [4].

4 червня 2015 року «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені в захисті державного суверенітету» старший солдат Кушнір Сергій Олександрович нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

Солдат Анатолій Федчишин народився 11 листопада 1981 року в м. Любомль. Закінчив Шацький лісний технікум за спеціальністю «Лісове господарство». Відслуживши в армії, працював на державному підприємстві «Любомльський лісгосп». У зону АТО пішов добровольцем. Був керівником Рівненської розвідувальної групи Добровольчого Українського Корпусу. Служив у батальйоні територіальної оборони «Дніпро-2» в мобільній розвідувальній штурмовій групі. Позивний «Білий» [1, с. 195].

Солдат А. Федчишин загинув 10 серпня 2014 року від кулі снайпера в бою під Іловайськом Донецької області. Саме тут під командуванням заступника командира ДУК В. Манька була проведена розвідка боєм. Брала участь добровольчі батальйони і підрозділ Правого сектора [5]. Про останні хвилини життя земляка газета «Наше життя» писала: «Ворожа куля смертельно поранила товариша Тараса із Рівного, тоді Анатолій поцілів у чеченського найманця. Як виявилось пізніше, це був провідник, головний тренер кадирівців-снайперів. Звісно ж, такої втрати ці злі зайти простити воїну не могли. Зрозумівши після двох пострілів, що на Анатолію бронезилет, вороги-чеченці вистрілили із заборонених бронейних запальних патронів. Від таких бронезилет не рятує...» [6].

Похований А. Федчишин 14 серпня 2014 року в м. Любомль.

Рядовий міліції Олександр Сацюк народився 4 червня 1994 року в с. Куснище Любомльського району. Закінчив місцеву школу, згодом – Любомльське профтехучилище, отримав спеціальність маляра-штукатур. У зону АТО призваний як доброволець. Був міліціонером взводу № 1 роти патрульної служби міліції особливого призначення «Світязь» УМВС України у Волинській області. Позивний «Білий» [1, с. 165].

Загинув рядовий міліції О. Сацюк 29 серпня 2014 року під час виходу з оточення зеленим коридором під Іловайськом. Довгий час вважався зниклим безвісти, бо 1 вересня був похований у Запоріжжі як невпізнаний солдат і упізнаний згодом за аналізом ДНК-експертизи.

Журналіст однієї з волинських газет подає наступну характеристику бійцю: «Командирам підрозділу хлопець сподобався одразу. Хоча йому 4 червня виповнилося лише

20, проте на вигляд він був як бувалий вояка. Завжди акуратний, уважний, не дуже говіркий, але натомість дисциплінований і бойовий.... З таких чесних романтиків, як він, мала б народитися нова українська міліція» [7].

Перепохований О. Сацюк 28 грудня 2014 року в м. Любомль [8].

9 квітня 2015 року «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені в захисті державного суверенітету» рядовий міліції Сацюк Олександр Миколайович нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

Старший сержант Микола Штанський народився в с. Миловань Любомльського району. Після закінчення Гуцанської загальноосвітньої школи навчався у Здолбунівському залізничному технікумі. Понад 30 років віддав улюбленій роботі в залізничному депо. В останній день мобілізації у вересні 2014 р. записався добровольцем у місцевому військкоматі. На сході України був командиром шостої гармати 2-ї батареї 1-го артилерійського дивізіону 44-ї окремої артилерійської бригади [1, с. 214].

Загинув старший сержант М. Штанський під час обстрілу сепаратистами з реактивної системи «Град» українських позицій у районі с. Отрадівка Артемівського району Донецької області. Разом з командиром гармати загинуло ще чотири бійці. У «Нашому житті» з'явився допис «Загинув він під Дебальцевим в момент артобстрілу. У бліндаж, де перебував розрахунок гармати, яким командував старший сержант Микола Штанський, влучив ворожий снаряд» [9].

Похований М. Штанський 20 січня 2015 р. в м. Любомль [10].

4 червня 2015 року «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» старший сержант Штанський Микола Миколайович нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

Солдат Олександр Грошев народився в с. Масловець Любомльського району. Закінчив Головинську загальноосвітню школу, згодом – Любомльський професійний ліцей. Строкову службу пройшов у прикордонних військах. 21 серпня 2014 року добровольцем зголосився до лав ЗСУ. Став бійцем 7-ї роти 3-го батальйону 80-ї аеромобільної бригади, згодом – командиром 2-го відділення [1, с. 47].

На захист Донецького аеропорту солдат О. Грошев прибув 6 січня 2015 року. Зник безвісті 20 січня 2015 року під час боїв за летовище. Упізнаний серед загиблих під руїнами стіни будівлі аеропорту в червні 2015 року за експертизою ДНК.

Похований О. Грошев 22 червня 2015 року в с. Масловець Любомльського району [11].

13 серпня 2015 року «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені в захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» солдат Грошев Олександр Іванович нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

Капітан Сергій Петрук народився в м. Любомлі. Закінчив місцеву СШ № 1. У 1988 році закінчив Тюменське вище військово-інженерне командне училище. Потому служив у м. Благовещенську. Після розпаду СРСР звільнився в запас і повернувся в Любомль. Займався підприємницькою діяльністю [1, с. 141].

У серпні 2014 року мобілізований у Луцький прикордонний загін. Дев'ять місяців відслужив на різних ділянках кордону на сході України. Після повернення з зони проведення АТО проходив службу в Луцькому прикордонному загоні. Помер С. Петрук 28 квітня 2015 року від хвороби серця [12].

Похований капітан Петрук С. Г. 30 квітня 2015 року в м. Любомлі.

Старший солдат Юрій Гіль народився в с. Олеськ Любомльського району. Закінчив місцеву загальноосвітню школу. Строкову службу проходив в Криму у складі військово-морських сил України. Залишився на службу за контрактом. Після повернення додому проживав у с. Вижгів цього ж району. 12 лютого 2015 року мобілізований до Збройних сил України: спочатку у в/ч В1670 у м. Рівне, згодом – у 15-й окремий мотопіхотний батальйон 92-ї ОМБр на посаду стрільця-номера обслуги [1, с. 36].

Загинув старший солдат Ю. Гіль під час переміщення польовою дорогою в БРДМ-2, яка підірвалася на закладеному сепаратистами фугасі біля с. Богуславське Попаснянського

району Луганської області. У машині було п'ятеро військових. Троє отримали поранення, двоє загинули.

Похований Ю. Гіль 7 травня 2015 року в с. Вижгів Любомльського району [13].

16 січня 2016 року «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені в захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» старший солдат Гіль Юрій Сергійович нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

Солдат Анатолій Дитина народився в с. Нудиже Любомльського району. Невдовзі разом із батьками переїхав у с. Новосілки Турійського району. Після закінчення місцевої загальноосвітньої школи I–II ст. навчався у Луківському ПТУ-22 (професія – «тракторист-машиніст»). Працював у КСП «Маяк» на різних посадах, останні п'ять років працював кочегаром котельні Новосіклівської загальноосвітньої школи I–II ст. [1, с. 59].

До складу ЗСУ А. Дитина мобілізований під час першої хвилі мобілізації 11 квітня 2014 року в 51-шу окрему механізовану бригаду. Демобілізований у квітні 2015 року. Отримав статус учасника бойових дій. Помер 30 листопада 2015 р. від важкої хвороби, набутої під час проходження служби в зоні АТО.

Похований солдат А. Дитина 1 грудня 2015 року в с. Новосілки Турійського району.

Отже, за час проведення антитерористичної операції на сході України (2014–2018 роки) летальні втрати Любомльщини склали дев'ять осіб. Усі ці втрати відбулися в два перші роки АТО. Шестеро бійців загинуло на полі бою, один помер від ран, ще двоє померли невдовзі після демобілізації. Шестеро загиблих захисників із Любомльщини (старший сержант М. Штанський, молодший сержант С. Киричук, старші солдати Ю. Гіль, С. Кушнір, солдат О. Грошев, рядовий міліції О. Сацюк) нагороджені орденом «За мужність» III ступеня посмертно.

Додатки

		
Молодший сержант Киричук Сергій Володимирович (1989–2014)	Старший солдат Кушнір Сергій Олександрович (1984–2014)	Солдат Федчишин Анатолій Миколайович (1981–2014)

		
Рядовий міліції Сацюк Олександр Миколайович (1994–2014)	Старший сержант Штанський Микола Миколайович (1959–2015)	Солдат Грошев Олександр Іванович (1984–2015)
		
Капітан Петрук Сергій Григорович (1967–2015)	Старший солдат Гіль Юрій Сергійович (1985–2015)	Солдат Дитина Анатолій Іванович (1973–2015)

Джерела та література:

1. Дем'янюк О., Гулько Г. Волинський пантеон: Схід–2014–2017. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 246 с.
2. Вічна слава героям! *Наше життя*. 2014. 7 серпня.
3. Личковський О. На жаль, не всі повернулись додому. *Волинь-нова*. 2014. 14 серпня.
4. Кушнір Сергій Олександрович. URL. <http://memorybook.org.ua/14/kushnir.htm>.
5. Хвас Л. Він загинув під Іловайськом URL. <http://volga.lutsk.ua/view/4501/>
6. Хвас Л. Він дивиться на землю з висоти... *Наше життя*. 2014. 18 вересня.
7. Крайванович С. «Невідомі солдати» роти «Світязь» повернулися на Волинь у цинкових трунах. *Вісник+К*. 2015. 1 січня.
8. Карась А. Замісили коровай на сльозах. *Волинь-нова*. 2014. 30 грудня.
9. Герої не вмирають! *Наше життя*. 2015. 22 січня.
10. Зубчук К. У Любомлі попрощаються з Героєм. *Волинь-нова*. 2015. 20 січня.
11. Крайванович С. Поховали загиблого кіборга. *Вісник+К*. 2015. 25 червня.

12. Помер волинський боєць, який нещодавно повернувся із зони АТО. URL. <http://www.volynnews.com/news/vidsichagresoruukrayinayedina/pomer-volynskyy-boyets-iakyy-neshchodavno-povernuvsia-iz-zony-ato/>

13. Любомльщина попрощалася зі своїм героєм. *Сім'я і дім*. 2015. 7 травня.

УДК 94(477.82)«19»

Дзей Микола (м. Любомль)

З ІСТОРІЇ ПОВСТАНСЬКОЇ БОРОТЬБИ ЛЮБОМЛЬСЬКОГО КРАЮ

Любомльщина, як територія, де діяла Українська Повстанська Армія, в період Другої світової війни, з весни 1943 року входила в групу Північний Захід і знаходилася у військовій окрузі «Турів». На правому березі річки Західний Буг розміщувався курінь «Буг», 1-го загону УПА «Озеро» (командир «Грім», Стельмашук Юрій, 1920 р.н., уродж. с. Коршів Луцького району). Курінь був сформований у квітні 1943 року і налічував 380 осіб. Командиром якого був «Лисий», «Павлюк» (Климчак Іван, 1912 р.н., уродж. Сокальського району Львівської області), заступником курінного був «Яструб» (Мілінчук Євген, 1918 р.н., уродж. с. Запілля). У складі куреня було три сотні: «Богдана» (Квятковський Костянтин, 1918 р.н., уродж. с. Мощани Ковельського району), «Ворона» (Зарічнюк Іван, уродж. с. Вишнів), «Верби» (Мохнюк Василь, 1923 р.н., уродж. м. Любомля). Відповідно місця базування сотень знаходилися в Головнянському, Любомльському і Шацькому районах.

Штаб куреня знаходився в районі с. Стара Гута, командиром сотні, яка там дислокувалася, був «Байда» (Хавхун Петро, 1921 р.н., уродж. с. Запілля). Любомльський край контролювала лише одна - друга сотня «Ворона», яка на цей час розміщувалася на хуторі Кургани, що знаходився за два кілометри на схід від села Радехів [9].

30 квітня 1943 року Генеральний комісар Волині-Поділля Шене доповідав, що «захід і південь Волині контрольовані українськими націоналістичними бандами, вони зайшли так далеко, що в районах Любомля, Горохова, Дубна, Крем'янця і частково Луцька треба вже говорити про повстання. Той же Шене 5 червня доповідав міністру Розенбергу, який прибув до Рівного, що «українські націоналісти завдають більше шкоди, ніж більшовицькі банди. Вони нападають на німецькі гарнізони, склади постачання зброєю і продовольством, паралізують засоби зв'язку, виводять з ладу комунікації шляхових сполучень» і просив допомоги для «приборкання бандитів».

Активізація УПА на Волині викликала занепокоєння не лише в німецького, а й у радянського командування, тому у серпні 1943 року з Білорусії в район Любомля і Ковеля було перекинуто 2 тисячі червоних партизан [4,479].

Прибулі червоні партизани з місцевим населенням поводитися жорстоко, так як в них бачили прихильників і учасників націоналістичного руху. На лісовій галявині між селами Радехів і Глинянкою вони по-звірячому закатували п'ятьох місцевих жителів, серед них і одну дівчину з с. Хворостів. Там же вони захопили в полон і закатували провід оунівського керівництва Любомльського району, серед страчених були Багнюк Іван, Мулявка Іван, Остапович Семен, Абрамович Микола. Дві неділі катували «червоні» в с. Глинянка стрільця з сотні «Ворона» Гілетуху Миколу, пс. «Берега» з с. Машів, але на щастя йому вдалось вийти з цього [10].

За даними розвіддубувального зведення Українського штабу партизанського руху про діяльність українських націоналістів від 29 липня 1943 року йшлося, що в Любомлі дислокувалося 400 німців і козаків («власовців» - прим. автора) [3,171]. Саме вояки генерала червоної армії Власова, які перейшли на службу до німців, приклали найбільше зусиль для винищення українського оунівського підпілля на Любомльщині. Тільки в Любомлі було розстріляно десятки патріотів, або їх рідних як заручників. Серед страчених: Зелінський Юрій і його сестра Ніна – діти священника В. Зелінського з села Підгородно, Павловський Вячеслав, вчитель історії Ящук Євген. Коли німцям стало відомо про те, що житель міста Сацюк Олександр вступив в УПА, фашисти відразу ж арештували і розстріляли його матір Ганну, сестру Олександрю і її чоловіка Іваницького Григорія.

Розстріляли за подібний випадок відоме і шановане подружжя з Любомля Пашкевичів Леоніда Павловича і Віру Іларіонівну. Леонід Павлович був регентом, керівником хору церкви